

A FERENCES VILÁGI REND A 2000. ÉV KIHÍVÁSAIVAL SZEMBEN

fr. Hermann Schalück OFM előadása
a FVR 1999-es madridi Egyetemes Káptalanján

BEVEZETÉS

Kedves testvérek, szívből köszönöm, hogy meghívtatok Egyetemes Káptalanotokra, amelyet különlegesen átjár a hála érzése a Regula VI. Pál általi elfogadásnak huszadik évfordulóján. Azt kívánom nektek, hogy ez az esemény hasson termékenyítőleg személyes és közösségi éleletekre.

Köszönöm nektek a lehetőséget, mert egymás gazdagításának és előbbre segítésének alkalma ez. Személy szerint megvallom, hogy az első, második és harmadik rend közös útja életem legszebb és legbátorítóbb tapasztalatai közé tartozik.

Mind jobban tudatára ébredtünk ennek során, hogy az Egyházban egyetlen nagy egész részeit alkotjuk, amelynek sokszínűségét és szépségét, valamint lelkileg gyümölcsöző voltát még nem aknáztuk ki teljes mértékben. Ha számba vesszük azokat a kihívásokat és problémákat, amelyek evangéliumi választ várnak tőlünk, belátjuk, hogy közös utunknak számos szakasza van még hátra.

Kiindulásként olyan szavakat szeretnék idézni, amelyek valószínűleg ismerősen csengenek számotokra: „A Szentlélek megújító ereje, amely Ferencet a bűnbánatra és az Egyház újjáépítésére szólította, minket is hív a folyamatos megtérésre és a testvérek szolgálatára az irgalmasság cselekedetein keresztül, hogy tanúságot tegyünk a mai világban, annak sajátos gondjai és reményei közepette.” E szavakkal adta át nektek a Konstitúciót a TOR akkori miniszter generálisa, J.A. Quilis testvér a fatimai Egyetemes Káptalanon. Ebből a tömör mondatból szeretnék kiemelni bizonyos elemeket, amelyekre közös elmélkedésünket felépíthetjük. Mindennek egy határozott célja van: segítsen feléleszteni és megerősíteni a Szentlélek ajándékát, amelyet ferencesekként kaptunk, különösen pedig azt, amely a ti sajátotok, mint világi ferenceseké.

Ebben a kegyelmi időszakban, amelyben az Úr élünk engedi, s amely egyszerre „a legjobb és a legrosszabb kor, a bölcsesség és az örület kora, a hívők és a hitetlenek kora, a fény és a sötétség korszaka, a remény tavasza és a kétségbeesés tele” (Dokens), szeretnék megragadni, mi az az egyedi és újszerű többlet, amit a világi ferenceseknek kell felkínálniuk, mint evangéliumi életjavaslatot az Egyház és a világ „problémáit és reményeit” látván. Igaz ugyanis, hogy „nekünk, kinek-kinek a maga módján, újat kell létrehozunk Isten tanításának és szolgálatának fényében; nem azt kell cselekednünk, ami már elvégeztetett, hanem azt, amit még meg kell tenni” (Martin Buber).

Éppen ezért, telve lelkesedéssel azok iránt a szavak iránt, amelyeket az Evangélium intéz felénk ma is, magunkévá szeretnénk tenni azt az egész lényünket átfogó lendületet, amely Ferencet jellemezte, hogy vele kiálthassuk: „Ez az, amit én akarok, ez az, amit én keresek, ez az, amit teljes szívemből tenni kívánok!” (1Cel 22, FF 356).

Így, bárhol is vagyunk, válaszolni tudunk a Lélek hívására, és Jézus evangéliumához tudunk csatlakozni, hogy hiteles evangelizáló és prófétai jelenlétté váljunk.

1. ISTENTŐL KAPUNK MINDEN JÓT

Szent Ferenc végrendeletében a következőképpen sorolja el életének legfőbb pillanatait: „És az Úr...”. „Az Úr megengedte, hogy bűnbánóként éljek... nagy bizalmat adott és ad papjai iránt... testvéreket adott mellém... megmutatta számomra, hogy a szent Evangélium szerint kell élnem... hogy így kell köszöntenem mindenkit: az Úr adjon neked békét”. Az Úr áll Ferenc minden felfedezésének és minden tapasztalatának forrásánál, és ő az Úr ajándékaént éli meg életét, neki köszöni meg minden szívdobbanását.

A meg nem erősített Regulában meleg szavakkal emelte ki, hogy minden jó Istentől való, minden javunk az övé és ezért neki kell mindent visszaadnunk.

Mindnyájunk számára alapvető ajándék az életünk, amit meghatározott időben és helyen élünk le. Mi, mint ferencesek, megértettük, hogy az élet ajándéka az a talentum, amit gyümölcsöztetnünk kell Krisztust követve, Ferenc és Klára nyomdokain járva.

Elmélkedésünk első pontjaként tehát Istennek azt az ajándékát vegyük szemügyre, amelyet a *mai napban*,

Istennek ebben az órájában kapunk, amelyben élünk, és amely a mi számunkra kegyelmi idő. Ez ugyanis az az idő és tér, amely ránk van bízva, amit ajándékol kaptunk. A második pontban szívünkkel azt a sajátos ajándékot szemléljük majd, amelyet az Egyház a Lélektől Ferencben és Klárában kapott, s amely a mi számunkra értékes tájékozódási pontokat jelentenek.

1.1. A mai kor

Mindenekelőtt bele kell helyezkednünk a pillanatnyi történelmi időbe, éberrel figyelve az idők jeleit, hogy így megértsük azokat a helyzeteket, amelyekben mindennapjaink zajlanak a többi emberrel együtt. Így kell megnyílnunk a Szentlélek sugallatára, mert ez a Lélek erejével élt élet előfeltétele.

A Szentatya a *Christifideles laici* kezdetű apostoli buzdításban így fogalmaz: „szembe kell néznünk a mai világgal, annak értékeivel és problémáival, nyugtalanító gondolataival és reménységével, hódításaival és vereségeivel” (CfL 3). Szembe kell néznünk a világgal, s ezt reálistan, mondhatnám, rokonszenvező tekintettel kell megtennünk, reménykedve és annak biztos tudatában, hogy Isten szeretete sohasem csökken és továbbra is ez mozgatja világunkat és korunkat.

Olyan történelmi korszakban élünk, amelyben nyilvánvalóak az átmenet jelei. Ezekben a korszakokban az embert elfogja a kiüresedés, az értelmetlenség és a szabály nélkülség érzése, a bizonytalanság és a folyamatos válság benyomása.

1.1.2 Globalizáció nyertesekkel és vesztesekkel

Olyan zavarba ejtő jelenségekkel kell szembenéznünk, mint az információs, kommunikációs, pénzügyi és termelési rendszerek kölcsönös összefüggése, s ennek kapcsán mit sem ér a kritika nélküli elfogadás vagy az előítéleten alapuló elutasítás. E jelenségek ugyanis igen elterjedtek, gyakran előreívő jellegűek, ám csaknem minden esetben kétértelműek. Példának okáért elterjedt érzés a nemzetközi összekapcsolódás és kölcsönös függés, de emiatt mégsem csökken a szegények s a kitaszítottak száma bolygónkon, és nem nő automatikusan a szolidaritás érzése. Növekszik azoknak a száma, akik az internetet használják, de nem csökken ennek következtében az analfabéták száma. A globalizáció nagyrészt a nyugati világ fogyasztásával párhuzamosan növekszik, ami azt jelenti, hogy ennek költségeit a világ népességének fennmaradó része viseli. A gazdagság változatlanul kevesek kiváltsága, s ebből következőleg abszolút értékben növekszik a szegények száma. Az a célkitűzés, hogy mindenkit bekapcsoljunk a világméretű hálózatba, paradox módon éppen a szegények kizárásához vezet. Ezek közül is az idősek és a gyermekek azok, akik leginkább megszenvedik ezt.

A globálissá vált kommunikáció nem szünteti meg a fajközpontú ideológiákat, sem ezek összeütközését nem képes megakadályozni. „A társadalmak gyarapodhatnak és a kommunikáció közelebb hozhatja egymáshoz a polgárokat, de nem lehetséges közösségek létrejötte az olyan világban, ahol nincsen felebarát, csak egymáshoz hasonló emberek, akik nem is pillantanak egymásra” (R. Mounier). Minden összekapcsolódás ellenére világunkban uralkodó helyet tölt be a fajközpontúság és a gazdaságilag erősebb pozícióban lévők dominanciája a gyengék felett (*neoliberalizmus*).

Szembetűnő a nemzetközi kapcsolatok valós és súlyos helyzete, amelyet már nem a Kelet és Nyugat ellentéte jellemez, hanem Észak és Dél.

A tények nyilvánvalóan mutatják, hogy ádáz verseny folyik, amelyben kihull és áldozattá válik mindenki, aki nem tud beleilleszkedni ebbe a logikába. A mások kizárásának gyakorlata, amelyhez a szegények kiszorításának más formái (faji, nemek szerinti megkülönböztetés, az emberi jogok megsértése, a különféle faji ideológiák) is járulnak, végeredményben a rendszer részét képezi, annak észjárását tükrözi és létokát is adja.

A „mások kizárásának észjárása”, amely nem tiszteli az emberi személyt, ékesen szóló példája, hogy létezésünk alapját milyen balul értékelték át. A mohó bírvágy vezet el a kapitalizációhoz, a természeti erőforrások eszközzé alacsonyításához, a pusztán haszonelvű, egyedül a nyereséget és a felhalmozást célzó látásmódban. Ennek eredménye pedig egy még újabb észjárás felbukkanása: a kizsákmányolás. Ennek eredménye a fenntarthatatlan fejlődés; napjainkra az élet minőségének romlása nyilvánvalóvá tette, hogy a fogyasztásközpontú ideológia 'kulturális válságba' torkollott.

Ez az egyensúlyvesztés rámutat, hogy válságba jutott az ember értékeit és viszonyokat rendező képessége, amellyel emberhez méltó és teljes életet élhet - más szóval válságba jutott az ember etikai potenciálja.

Ennek következménye, hogy manapság az ember kiüresíti a lelki tartalmakat, összekeveri az értékeket, az élethez elsődlegesen szükséges dolgokat, egészen elgyengíti képességét, hogy újraterejtse az élet alapvető szerkezetét, új életstílust alakítson ki és főként, hogy felfogja a szabadság és megvalósítás lehetőségét a napjainkban burjánzó vágyak tengerében. Nem lévén támasza, hogy megfeleljen a jelen kor kihívásainak, a mai ember sokszor elbukik és sokszor meghunyászkodik, könnyű prédá a gondolatrendszer és ideológiák számára. Ugyanakkor a mai ember, ki tudja, milyen okból, szabadabbnak érzi magát a hagyományos kötelekektől (a családtól, a vallástól), mint az őt megelőző nemzedékek. Rákényszerül (hiszen nem mindig van tényleges választási lehetősége), hogy a munkapiac és egyéb társadalmi folyamatok hatására lakóhelyet és életstílust váltson. Mégis, bár az egyik oldalon az egyénnek kemény kötöttségekkel kell szembenéznie, másik oldalon a tapasztalat és a modern kor története azt mutatja, hogy az ember olyan életet alakít ki a maga számára, amely látszólag nem függ semmilyen külső tényezőtől: azt szabad és ésszerű megtenni, ami „itt és most” örömet szerez és pozitív „érzéssel” kecsegtet. A hagyományos értékek és életstílusok nem vesztik el feltétlenül megbecsültségüket, de kizárólagos fontosságukat igen. egyszerűen, a társadalom gyökeres „individualizálódását” látjuk magunk előtt.

1.1.3 „A kaland társadalma”

Néhány évvel ezelőtt egy szociológus, Gerhard Schulze ezekkel a szavakkal jellemezte Németország kulturális színterét: „a kaland társadalma”. Amit Németországról mondott, minden bizonnyal érvényes sok más európai országra is: a középpontban a „mindennapok esztétikussá tétele” áll. A mindennapos dolgokat (a ruházatot, a szórakozást, a szabadidőt, az autót) úgy kezeli az ember, hogy minden a kaland minőségének szolgálatába álljon, szép legyen és kellemes érzéseket keltsen. Ez az élmény adta környezet felváltja fokozatosan a hagyományos környezeteket, amelyek a társadalmi vagy vallási hovatartozás határozott meg. Az új kapcsolatokat sokkal inkább a státusz, a kor, és főképp az életstílus és életérzés egysége jellemzi. Emögött az átalakulás mögött egyrészt az élet individualista felfogása áll, másrészt, a többi emberhez fűződő viszonyt tekintve a biztonságra törekvés is, melynek jelszava: „kapcsolat kötöttség nélkül”. A fiatalabb nemzedékek kapcsán nem véletlenül „támaszt igénylő egocentrikusokról” beszélnek. Schulze véleménye szerint előtérbe került a fajközpontúság, a befelé fordulás, elzárkózás. Egyszerűbb szavakkal: sok mai fiatal nem érdekel, hogy lesz-e nekik és másoknak egykor kenyere és ruhája, hanem inkább arról vitatkoznak, milyen fajta kenyereük és milyen márkájú ruhájuk, szoftverük, járművük van vagy lehetne. A közvetlen tapasztalat, a kifelé mutatott kép és az életérzés (feeling) szinte „polgári vallást” hozott létre. A szocializáció nem a megszokott társadalmi és kulturális modellek szerint történik. Az individualizmus és széthullás körülményei között új csoportok és környezetek jönnek létre például a közös tapasztalatok alapján szerveződve („safari-rajongók klubja”), a közös sporttevékenység vagy társadalmi elkötelezettség alapján (önkéntesek). A saját életét még ki-ki a kulturális és vallásos értékek szerint alakítja és éli. Ez azonban már nem egyforma, már létező modellek alapján történik, hanem „à la carte” alapon, szelektív és individuális alapon: egy kis buddhizmus, egy kis New Age, egy fejezet az Újszövetségből plusz egy keleti meditációs kurzus.

A posztmodern kor problémája nem a vallás hiánya, hanem a különböző vallások elemeinek összekeveredése, s ezeknek a gyors, szinte a „fast-food” mintájára történő elfogyasztása.

E ponton nyilvánvalóan látszik, hogy Egyházunk életvitellel kapcsolatos javaslatai már nem élveznek monopol helyzetet ebben a körben.

1.1.4 Összebarkácsolt önzonosság („patchwork”)

A mi korunkban, amit közkeletűen posztmodernnek neveznek már, az emberek önzonosságukat (vagyis életcéljukat és reménységüket) már nem a hagyományból fakadó olyan nagy modellek, példák és mítoszok alapján fogalmazzák meg, mint a vallás, a család, az erkölcs vagy a szakmai előrelépés. A modern kor fiatalságával összefüggően, amelynek még töretlen volt a hite a fejlődésben, a mai kor posztmodern kultúrán nevelkedett fiataljai alapvetően szkeptikusak, nyugtalanok és nincsenek illúzióik. A '68-as fiatalok bele voltak szédülve az utópiákba, a mai fiatalok rendkívül realisták. Nem bíznak sem a múlt nagy mítoszaiban, sem az ígéretekben, amelyekre a jövőt építeni lehet. A mai fiatalság a saját bőrén tapasztalja, mennyire kérészes életű ma minden intézmény, a család, foglalkozás és emberi ígéret. Nem tudja, munkához, elfoglaltsághoz jut-e, mennyire

biztos az a hely és mennyire tartós a szakmai „karrier”. Nem törvényszerű, hogy ma valaki a hagyományos keretek között (hivatás, család, vallás) alakítsa ki önazonosságát. Ebből adódik az úgynevezett „összebarkácsolt önazonosság” amely egyes részekből és részleges tapasztalatokból tevődik össze, s nem követ már meglévő, valamilyen egészt alkotó modellt. Az ember önazonosságának igazolására már nem szorul rá szükségszerűen a nagy, mindentudó tekintélyekre. Miután szétestek a nagy eszmények, csütörtököt mondtak a nagy célkitűzések, nincsen többé hely az álmódosítások számára. Nem a széles látóhatárral mérjük magunkat, hanem bevesszük magunkat a szűklátókörű pragmatizmus és fogyasztói szemlélet bástyái közé. Ez lesz az az út, amelyen létünket leéljük, amin mindent el akarunk érni, a legkevesebb energia elfecsérlésével. Ugyanakkor véleményem szerint nem volna igazságos, ha tagadnánk a mai fiatal nemzedékekben az elkötelezettség, a szolidaritás és a hűség képességét. Az is igaz, hogy a mai fiataloknak nagyon tág térre van szükségük, hogy „színre vigyék önmagukat”, hogy „kísérletezzenek és tévedjenek” (trial and error) és hogy megvalósítsák „csináld magad!” (do it yourself) etikai felfogásukat. A nagy intézményekkel és a nagy és szent hagyományokkal szembeni ellenszenv nem jelenti mégsem, noha gyakran állítják róluk, hogy a posztmodern kor fiataljaiban kizárólag narcisztikus hajlamok élnek, valamint a szélsőséges individualizmus. Éppen ellenkezőleg, igenis erős bennük az elköteleződés iránti igény, az önzetlenség és a szolidaritás, jóllehet a többség megelégszik ideig-óráig tartó szövetségekkel. Az elkötelezettség ereje mit sem csökkent a fiatalokban, csak a hosszú távra szóló lényeges döntések képessége. Ezenfelül örködni kell a személy szuverenitása felett is.

Ennek a jelenségnek a kapcsán szemünkbe ötlenek az úgynevezett „új vallásosság” megnyilvánulásai. Ennek jellemzője nem annyira az Isten keresése, mint az olyan vallási formák kutatása, amelyek nem kapcsolódnak közösséghez, különválnak a társadalomtól, az egyént és annak intim világát állítják a középpontba. E vallási formákban az érzelmi-spirituális elemekre építve a legfontosabb a transzcendencia egyéni, spirituális megtapasztalása.

1.1.5 Van-e hely a remény számára?

Körülvesznek ezek az események, ezek az áramlatok, ellenmondásaikkal és ugyanakkor nagy várakozásával és reménységével.

Első pillantásra úgy tűnhetne, hogy a mai kor csak problémát és leküzdhetetlen akadályokat jelent törekvéseink és az Evangélium megélése elé, hiszen a Szentírás életjavaslatában elkerülhetetlenül benne van a szolidaritás és a hála értéke, az egyéni és közösségi hosszú távú döntések szükségessége. Mégis úgy tűnik a számomra, hogy nem a valóságtól elrugaskodott azon állításom, miszerint a jelen kor új lehetőségeket kínál az Örömhír, az Egyház és szorosabban a ferences család, azon belül is a világi ferencesek számára. Szeretnék ezzel kapcsolatban emlékeztetni II. János Pál megállapítására: „Új helyzetek várják ma az Egyházban, a társadalomban, a politikában, a gazdaságban, a kultúrában egészen sürgető módon a világi hívők fellépését” (CfL 3). Ha tudatában vagyunk gazdag hagyományainknak és tekintetbe vesszük, hogy feladatunk megfelelő választ adni az idők jeleire, nem szabad félnünk az újszerű bátor kezdeményezésektől, amelyek célja, hogy fantáziával és kreativitással új utakat határozzanak meg az új helyzetekben.

Ahhoz, hogy megértsük, miért valós ez az állítás, fontosnak tűnik a számomra, hogy tekintetünket egy pillanatra a másik nagy ajándékra vessük, amit kaptunk: vagyis az Evangélium megélésének ferences formájára.

Elmélkedésünk ezen második pontját azokkal a szavakkal kezdjük, amelyekkel Szent Klára kezdi végrendeletét, hogy ráhangolódjunk e gondolatra: „Azon adományok közül, melyeket az irgalmasság Atyja bőkezűségéből kaptunk - s ezért Krisztus dicsőséges Atyjának egyre bőségesebb hálaadással tartozunk -, kiemelkedik hivatásunk, amely amennyivel tökéletesebb és nagyobb, annyival többet tartozunk érte tenni. Ezért mondja az apostol: *Ismerd föl hivatásodat.*” (TestSC 2-4, FF 2823).

Fordítsuk tehát tekintetünket hivatásunk felé, és tartsuk szem előtt, hogy a mi számunkra, úgy hiszem, nem pusztán „másolás”, ahogyan Jézust követjük Ferenc és Klára nyomdokában. Létünket úgy lehet meghatározni, mint „élet a Szentlélekben”, „spirituális élet”, s ezért a krisztuskövetésünk a jelen és a jövő látóhatárára tekintve is termékeny. Kreatív életre vagyunk meghívva, s ez akkor hiteles, ha az emlékezésből forrászik. Amikor „emlékezésről” beszélek, ezalatt nem pusztán szellemi folyamatot értek, hanem olyan emlékezést, amely átjárja az élet szerkezetét és az ünnep és a szentség dimenzióját hordozza - ez mindennapos találkozás életünk alapjával, amely Isten szeretetében válhat tapasztalattá. Csak a Szentlélek vezetésével végzett „emlékezés” teszi

lehetővé, hogy figyelmesen és okosan olvassuk az idők jeleit, s innen meríthetjük a sugallatot a szükséges, kreatív és újító kezdeményezésekhez, Evangéliumból sarjadzó profetikus iránymutatásokat adva.

1.2 A ferences hivatás

„A világi ferencesek regulája és élete ez: megtartani Urunk Jézus Krisztus Evangéliumát, követve Assisi Szent Ferenc példáját, aki Krisztust választotta az Istennel és az emberek között élt életének inspirálójául. Krisztus - az Atya szeretetének ajándéka - az út, mely az Atyához vezet, ő az igazság, amelybe a Szentlélek vezet be bennünket, ő maga az élet, s ő azért jött, hogy ezt az életet bőven adja.” (FVR Regulája 4).

Az Evangéliumot Urunk Jézus Krisztus követésében megélni - ez jelentette Ferenc számára hivatásának alapját és a mi identitásunkat, kezdettől fogva. Ebben rejlik minden.

Ferenc mindenben arra törekedett, hogy hasonlóvá váljon Krisztushoz, teljesen átadja magát az Úrnak, ezt élje és erről tegyen tanúságot a kicsinyek életállapotát választva, mindenkinek alávetve magát. Emlékezzünk csak azokra az „illatos szavakra”, amelyeket valamennyi hívőnek ír életének utolsó éveiben, szinte élettapasztalata összefoglalásaképpen: „Sohase kíváncsozunk mások fölé kerülni, hanem inkább legyünk szolgálói és alárendeltjei minden emberi teremtménynek az Istenért” (2. levél a hívekhez, f47, FF 199).

Isten akaratát akarván kifürkészni és megvalósítani, Ferenc ráhagyatkozik a Szentlélekre, és mindenkit arra szólít fel, hogy „főként az Úr Lelkét és annak munkáját” kívánja, azé a Lélekét, aki a kicsinységben és alávetettségben kitaratókban pihen és lakozik, mert ez az a hely, ahol minden teremtménynek szolgálhat (RB 10,10, FF 104; Id. 2 Levél a hívekhez f 48, FF 200).

1.2.1 A szemlélődés tapasztalata

Ferenc azt élte és azt hirdette másoknak, amit maga szemlélt. Ferenc számára „szemlélni annyi, mint totális, 'holisztikus', hierarchizált és kiegyensúlyozott módon tekinteni mindenre, ami az igazságban van, ami hitelesen valóságos Istenben, az emberben, a világban és annak történelmében” (T. Matura). Szemlélődő pillantásának középpontjában az Atya áll, aki a teremtést és a megváltást kezdeményezte, és semmit sem végez a Fiú és a Szentlélek nélkül.

Ugyanezen a hullámhosszon továbbgondolva a dolgot, úgy tűnik számomra, hogy a szemlélődés minden keresztény számára (és nem csupán az úgynevezett kontemplatív szerzetesrendek számára) azt a kreatív képességet jelenti, hogy felfogjuk Istennek és az Ő Lelkének jelenlétét, s ebből kiindulva vagyunk képesek élni és tevékenykedni. Sajnos változatlanul érvényesül az a tendencia, amely különválasztja a szemlélődést a világban élt keresztény élettől, a történelmi helyzettől, és úgy tartja, hogy a szemlélődés „a kontemplatív rendek feladata”, Nincs ennél veszedelmesebb felfogás. Valamennyi keresztény szemlélődésre kapott meghívást és folyamatosan egységben kell élnie az Úrral, mindenben és mindenkiben Őt kell keresnie, ha küldetését teljesíteni akarja. Regulátok a következő iránymutatást adja számotokra: „Jézus az Atya igaz imádója. Ezért példájára az imádságot és a szemlélődést tegyék életük és cselekedeteik lelkévé” (FVR Regulája 8).

A szemlélődés legmagasztosabb és legszebb kifejezése a dicséretben, a hálaadásban, főképpen az Oltáriszentségben gyökerezik; kifejezheti a csönd és a szó, a nyugalom és a lendület, a sötétség és a fény. A szemlélődés dimenziója nem csak az imában és a liturgiában nyilvánul meg: átjárja és alakítja az egyén életét és történetét. Mint a Lélek valódi gyümölcse, megnyit bennünket Isten jelenlétére és feltárulkozására Jézus Krisztusban, valamint a történelem folyamatában, mint örök megtestesülésben, ahol a Szentlélek állandóan végzi teremtő művét. A keresztény szemlélődés valamennyi érzékünket megnyitja a teremtés szépségeinek csodálatára, és a mélyén rejli ellentmondásra: az Istenben való örvendezésre és az emberek és a teremtett világ szenvedésére. Egyszóval a keresztény szemlélődés: imádság, a Szentírás olvasása és a történelem mély megértése, érzékenység, amelynek segítségével felfoghatjuk Isten jelenlétének sokféle jelét, életünk és hitünk útjának folyamatos kiigazítása. Ez tesz rá képessé, hogy elsajátítsuk a „globális” látásmódot (teremtés - megváltás - megdicsőülés) és minden olyan tevékenységre ösztönöz, amelyet felfoghatunk együttműködésként Isten üdvözítő tervével. A középkori ferences teológus, Johannes Duns Scotus azt állítja, hogy Isten terve szerint a teremtmények „együtt szeretők” (*condiligentes*). A szemlélődő ember természeténél fogva alkotó.

A szemlélődés tapasztalatán kell, hogy nyugodjon egész létezésünk, ennek kell lennie életformánk központi tengelyét.

A Teremtő és a teremtmény közelségében szemléljük Isten kinyilatkoztatását, teremtményeinek, terveinek, és jeleinek tükrében az emberi történelemben, s így válunk mi magunk is az ő tevékenységének főszereplőivé. „A szemlélődő ember, miközben rádöbben a világ végső értelmére, hozzájárul annak tökéletesedéséhez, belép Teremtője nagy játékába” (Eric Leclerc).

Ezek tehát azok a dimenziók, amelyeket a szemlélődésben kidomborít a mi ferences hagyományunk. A szemlélődés finomítja azt a képességünket, amellyel a valósághoz viszonyulunk, amellyel azt „meglátjuk”.

Ez a látásmód vezet el bennünket oda, hogy magunkat Isten nagy „műve” szereplőiként foghassuk fel, amelyben egységben áll a teremtés és a történelem Isten szeretete megnyilvánulásának csodálatos, majdhogynem kiváltságos színpadán. Az emberi lény így lesz teljes, egész létében, legmélyebb érzelmi és létkapcsolataiban. Következésképpen a sajátos ferences léthez is kapcsolódik a szeretetteljes látásmód és élet, amelynek megnyilvánulása a rokonszenv és az tapintat minden létező és az egész természet iránt.

A szemlélődés nem magától értetődő és könnyű sikerrel kecsegtető gyakorlat, s ennek két oka is van. Elsősorban azért, mert elszántan kell művelni. Másodsorban azért, mert a valóság, amit szemlélünk, vagy ami a szemlélődés háttérül szolgál, jelenlétekből és hiányokból áll össze. Igen könnyű gyakran a dolgok periférikus és felszínes vetületénél megrekedni. Szükséges ezért, hogy az akarat törekvése egybekapcsolódjon az értelem lendületével, s ezeket a csendteremtés is segítse, hogy így túl tudjunk lépni a legelső látszaton. Így leszünk képesek látni, felfogni, áthatolni és elmélyedni, tapintattal és óvatosan beletekinteni a személyek, a létezők, a természet és az „idők jeleinek” belső világába.

1.2.2 „Ti mindnyájan testvérek vagytok”

Ferenc életében alapvető Istennek, mint Atyának a felfedezése, mert ez határozza meg emberi és lelki fejlődésének további útját. Ennek kiindulópontja, amikor Assisi főterén kijelenti: „Mostantól nem téged nevezlek atyámnak, Pietro Bernardone, hanem azt az Atyát, aki a mennyekben van”. Innentől kezdve a *legszentebb Atyánkkal* való kapcsolat alakítja Ferenc lelkiismeretét, és tudatára ébred, hogy „ti mindnyájan testvérek vagytok, és egy a ti atyátok, az, aki a mennyekben van” (Mt 23, 8-9. ld. el nem fogadott Regula 22, 35-36, FF 61). Mindenki fivér és nővér, és mindenki egyaránt függ a mennyei Atyától: következképpen igazságtalan, hogy egyes emberi lények elnyomást gyakoroljanak más emberi lények fölött. Az evangéliumi életforma, amit a szemlélődés táplál, Ferencnél a közösségi életben leli meg értelmét. A testvériséget, a testvérek közösségét a Szentlélek alkotja, aki szeretetre hív és egységet teremt. Ugyanaz a Szentlélek, aki segít nekünk felismernünk és bizalmasan megszólítanunk az Atyát (Róm 8,15) abban is segít, hogy a másik embert testvérként fogadjuk el, akit Istentől kaptunk. A testvéri közösség megnyílik minden emberi lény felé és minden teremtmény felé; így lesz eszkatologikus jellé, és az emberek között jelenlévő Isten országa hirdetőjévé.

Az a tudat, hogy testvérek vagyunk, a mennyei Atya gyermekei, alapvető tapasztalatot szül: az irgalmasságot. Ferencnél ez egyértelmű: megtérése, amely életformává válik számára, megérleli az irgalmasság ajándékát, amikor a szenvedő Jézussal találkozik a leprás ember megölelésekor. Ferenc azzal az irgalmassággal fordul a leprás testvérek felé, amellyel az Úr, az irgalmas megváltó (*LodAlt* 13, FF 261) öfelé fordul minden percben. A testvérek tehát, akik az Atya irgalmából jönnek elő, akkor valódi fiai az Istennek, ha képére és hasonlatosságára, valamint Jézus példájára kölcsönösen irgalommal fordulnak egymáshoz. A Ferenc számára kedves képek: a kölcsönös lábmosás, egymás táplálása (ahogyan az anya teszi gyermekével) világosan kifejezésre juttatja, mi az, aminek táplálnia kell a testvérek életének minőségét: a bűnbánat, a gyengédség, a tisztelet, a gondosság, a türelem, az önzetlen szolgálat...

A ti Regulátok ezt visszhangozza: „Az Atya minden emberben Fia vonásait látja, aki elsőszülött a sok testvér között. Ugyanígy a világi ferencesek alázatos szívvel és emberségesen fogadjanak minden embert, mint az Úr ajándékát és Krisztus képe mását. A testvériség átérzése örvendezőkké teszi őket, s képessé arra, hogy magukkal egyenlőnek tekintsenek minden embert, főleg a legkisebbeket, akik számára próbáljanak a Krisztus által megváltott teremtményekhez méltó életfeltételeket teremteni.” (FVR Regulája 13).

1.2.3 „Menjetek...”

Ferenc úgy tekintette a testvéreket, mint zarándokok és idegenek testvéri közösségét, akik békességszerzők és alázatosak, hűségesen és jámborul dolgoznak. Giacomo da Vitry kifejezésével: „a széles világ az ő tágas

kolostorává vált”, s ez jelzi, hogy a testvéri közösség vándorló jellegű volt. Az evangelizáció leginkább kedvelt helyszíne számukra a világ, s annak különböző, meghatározott időhöz és térhez kötött valóságai. Ebben áll az Evangélium egyetemességének tudata s a testvérek s a teremtett világ kölcsönös függése is. Ez a vándorlás a világ szívében elvezet korunk „leprásaihoz”. Szent Ferenc maga úgy véli, hogy ez a találkozás része annak a dinamizmusnak, ahogyan Jézus Krisztus létezmódját magunkra öltjük, és egyben megtérésünk próbaköve is. Ezt a találkozást kell elősegítenünk a testvérek szükségének figyelmes észrevétele és a korlátlan segítőkészség révén. Első és legfontosabb támasza a szeretet, amit a mindenkivel folytatott alkalmas és szükséges párbeszéd minősége biztosít.

Az említett elemek alapvetően fontosak az evangelizációt végző testvéri közösség számára.

Élete és tevékenysége révén a testvéri közösség önmagát evangelizálja, s a mi Urunk Jézus Krisztus örömhíre hirdetőjévé válik, a Szentlélek vezetésével közreműködik az Isten országának építésében, és tanúságot tesz életével és az ige hirdetésével. Az élet evangéliumi minősége meghatározó jelentőségű az igehirdetés valós tartalmát illetően, s ez utóbbi is a testvéri közösségben gyökerezik. Éppen ezért, ha hivatásunk egyik alkotóeleme tanúságot tenni életünkkel, ugyancsak életformánkhoz tartozik tanúságot tenni az igehirdetéssel is.

Ferenc igen jól kiemeli az örömhír hirdetésének két formáját, amikor az el nem fogadott regulában azt írja, hogy egyrészt a testvérek „ne veszekedjenek és ne vitatkozzanak, hanem vessék alá magukat minden emberi lénynek Isten iránti szeretetből és vallják meg, hogy keresztények”; másrészt „amikor úgy látják, hogy ez tetszik az Úrnak, hirdessék az Isten igéjét (*el nem fogadott Regula* 7,8, FF 43).

A Regula arra emlékeztet benneteket, hogy legyetek „jelen csakúgy az emberi élet tanúságtételével, mint bátor egyéni és közösségi kezdeményezésekkel az igazságosság előremozdítása terén, különösen is a közéletben, kötelezettséget vállalva kézzelfogható, és a hittel összeegyeztethető ügyekben”, és azt is, hogy legyetek „a tökéletes öröm hirdetői minden körülmény között, arra törekedvén, hogy másokhoz is eljusson az öröm és a reménység” (*FVR Regulája* 15 és 19).

Korunk kihívásaival szemközt, az idők jeleit látván azzal hirdetjük az örömhírt, hogy élő tanúságot teszünk Istenről, miközben szemlélődünk. Kritikus érzékenységgel nem tartjuk magunkat távol a szükséges és kellő profetikus merészségtől sem. A másik emberrel szolidaritást vállalva és őt tisztelve, a más kultúrákban felismerve Isten országának magjait, ez a tanúságtétel a mások meghallgatásának és az alkalmas inkulturációnak a formáját ölti magára.

Hatalmas kincset kaptunk, amit mindig újra meg kell vizsgálnunk. Ettől függ annak a küldetésnek a jövője, amit Ferenc kapott, és amit az Egyház miránk bízott és bíz most is.

*Ó, életünk és történelmünk Ura,
add, hogy Lelked segítségével újra átéljük régi küldetésünket,
amit miránk bízál az igazságban,
s amely még képes átforgatni a világot ebben az új korban is.
Legyen a Te Lelked a számunkra erős fuvallat,
hogy bátran hajózhassunk,
és új látóhatárok felé is eljussunk utunkon.*

2. ADJUNK VISSZA ISTENNEK MINDEN JÓT

Találkozásunknak e második pontjában arra keressük a választ, milyen feladatunk van, mint Jézus Krisztus Istenének hívői és különösen, mint ferencesek. Annak tudatában, hogy minden jó Istentől jön, arra kaptunk meghívást, hogy minden jót neki adjunk vissza. Ezt pedig, Szent Klára szavaival, „a kegyelem élő tetteivel” kell megtennünk, vagyis a mélyről fakadó hála érzésével, amely megnyilvánul a cselekedeteinkben, a döntéseinkben, életünk irányában. Ugyanis „a megkülönböztetés képessége nemcsak arra vonatkozik, hogy mérlegeljünk a valóságot és a történéseket a hit fényénél, hanem magában foglalja a helyes döntést és a tényleges elkötelezettséget is, még hozzá nem csupán az Egyház vonatkozásában, hanem az emberi társadalomban is” (ChL 51).

Ha minden jót vissza akarunk adni az Úrnak, ehhez folyamatosan mérlegelnünk kell, hogy képességeinkkel miként szolgálhatjuk testvéreinket az egyszerűség és valódi öröm lelkületével. Ilyen módon az Úrnak visszaadni minden jót azt jelenti, hogy életünkben azt a szeretetet ünnepeljük, amellyel Isten bennünket szeret, s amely nem más, mint a Szentháromság Isten szeretete. Ezáltal leszünk prófétákká, olyan emberekké, akik igen komolyan veszik az Isten ígését és az emberek szavait is, és életük annak jelévé válik, hogy az Ige miként válhat az emberi szó megtermékenyítőjévé és beteljesítőjévé az igazságban.

A prófétai szolgálat, amelyet megkap minden megkeresztelt, aki részesül a Szentlélekben Jézus prófétai küldetéséből, a mai korban különösen is szükséges, mondhatnám sürgető. Megragadott dom Helder Camara nem régen elhunyt brazil püspök egyik utolsó ajánlása: „Ne engedjétek, hogy a prófécia elhalványuljon!” Ezzel a felszólítással teljes mértékben egyetértek, s úgy gondolom, fontos egymás felé hangoztatnunk, mert segíti annak tudatát, hogy hivatásunk választ adni a mai világ várakozásaira, legyenek ezek bár megfogalmazottak, vagy megfogalmazatlanok.

Jézus Krisztus követése a szemünket új látásmódra, új értékekre, új prioritásokra, új szempontokra nyitja meg. Amit meg tudunk valósítani, az messze van Isten országának nagyságától és lehetőségeitől, s ezért mindig van tere a kreativitásnak, s ebben együtt kell működnünk, s nem vetélytársakként kell viselkednünk.

Az a feladatunk, hogy egy közös tervben működünk közre, amelynek célja, hogy nyilvánvalóvá és működővé tegye a világban Isten országának jeleit. Ezt tipikusan ferences stílusban kell véghezvinnünk, amit én elsősorban az élet csirái iránti szívélyes odafigyelésben látok, mindannak elősegítésében, amely kifejlődhet, növekedhet és mást is növesre serkenthet, abban, ahogyan a szívünkkel szemléljük a világot, hogy a jó előre haladjon. Mindezt egyszerűségben kell megtennünk: nem helyezkedhetünk a felsőbbrendűség szintjére, hogy szavaink a magasból hulljanak alá, nem bonyolult és hangzatos terveket akarunk megvalósítani és nem keresünk sem hírt, sem dicsőséget. Azt kínáljuk fel, amik vagyunk és amink van, igazságban és hozzáértéssel, emlékezve arra, hogy amit teszünk, azt jól kell tennünk (ld. *Gaudium et Spes* 43). Éppen azért, mert Isten mindenkinek az Atyja, mindenkinek joga van azoknak a javaknak a használatára, amelyeket ő ajándékoz nekünk. Legyen az a mi szolgálatunk, hogy megteremtjük ennek a feltételeit. Ilyen módon adjuk vissza az Úrnak minden javát.

2.1 Az Egyházban

Ferencesekként csakis az Egyházban tudjuk magunkat elképzelni. Az Egyház a mi életterünk.

Közös atyánk, Ferenc, az Evangélium embere, a Szentlélek ajándékából felismerte, hogy a hitbeli közösség Istennel az Egyházban valósul meg. Meghívását is az Egyházhoz fűződő kapcsolat jellemzi: „Menj, Ferenc, és állítsd helyre Egyházamat!”

A FVR Regulája ennek a lelkületnek a folytatása: „Szent Ferenctől indítva és vele együtt az Egyház megújítására kaptak meghívást. Ezért elkötelezik magukat, hogy egységben élnek a pápával, a püspökökkel, a papokkal, a bizalom szellemétől áthatott olyan dialógusban, amely nyitva áll apostoli kezdeményezésekre” (FVR Regulája 6).

Az az Egyház, amelyben ma élünk, a II. Vatikáni Zsinat tapasztalata által kiérlelt Egyház, amely elősegítette és megerősítette önazonosságának mélyebb tudatosságát. A II. Vatikáni Zsinat Egyháza úgy tekint magára, mint Isten népére, amelynek tagjai a krisztushívők, akik nem a húsból, hanem vízből és Szentlélekből születtek. „Isten egybegyűjtött mindenkit, aki hittel tekint Jézusra, a megváltás szerzőjére, az egység és béke zálogára, és ebből megalkotta az Egyházat, hogy mindenki és minden egyes ember számára ennek az üdvözítő egységnek a látható szentsége legyen” (*Lumen Gentium* 9). Eredetének tudatában „Isten szent népe részesedik Krisztus prófétai

feladatában is azzal, hogy mindenütt tanúságot tesz róla, a hitben és szeretetben élt étellel és az istennek áldozott dicsőítéssel”.

Jézus azért hozta létre Egyházát, hogy az üdvösség egyetemes szentsége legyen, hogy megvalósuljon benne az Isten szívében lángoló vágy: üdvözljön és jusson el az igazság ismeretére minden ember. Az Egyház természetéből fakadóan „küldött”, „egy célt szolgál”, vándorol az emberek valamennyi útján. Ferenc vándor az Egyházban és az Egyházért: „Menj, Ferenc...”

Nem tehetjük meg, hogy ne tekintsünk szeretettel erre az Egyházra, amit az Úr adott nekünk, s amely folyamatosan az életre teremt bennünket. Látjuk ezt az Egyházat, amely eljut az egész világra, s úgy van jelen az egész világban, mint „növekedésben lévő test”, „épülőfélben lévő ház” (H. De Lubac). Látjuk ez az Egyházat, szent anyánkat, amely kicsinyeit táplálja és szolgáljuk is egyben, megfelel legmélyebb vágyainknak és nincsenek rejtett céljai. Látjuk az Egyházat „a világ közepette, amint puszta jelenétével is gyógyíthatatlan nyugalanságot olt belé” (H. De Lubac), mivel felkelti minden emberben a transzcendens hivatást és felmutatja ennek beteljesülését Krisztusban.

Ez az Egyház, amely mindenkor szent és bűnös, és amelynek adományai örök érvényűek ám ellentmondásai az adott korhoz kötöttek, egy kapcsolat misztériumából születik: ez a kapcsolat áll fönn az isteni személyek között, és az Isten és az emberek között is, az Ige megtestesülésében. Ez a kapcsolat növekszik az emberek közötti szeretet történelmi körforgásában, amelyben megnyilatkozik a szent szeretet, maga az Isten.

Az Egyházban csakis úgy ismerhetünk magunkra, mint Istennel és a többi emberrel kapcsolatban álló személyek. Ebben érzük tetten sajátos hivatásunkat, mint a Szentlélek által egybegyűjtött testvéri közösség. Ebben az Egyházban létezőnk, mint „elküldött testvéri közösség”, vagyis valóban fivérként és nővérként van benne küldetésünk, hogy ekként váljunk jellé és mondjuk ki élő tanúságtételünket Isten egyetemes atyáságáról.

Mindez nincsen következmények nélkül az Egyházban elfoglalt helyünk tudatosságára vonatkozólag, hiszen nem csupán nézők, hanem valódi főszereplők akarunk lenni. Más szóval, az Egyház tanúságtételre szóló küldetése nem bizonyos fajta emberek kiváltsága, hanem valamennyi keresztény emberé.

A hívő ember, aki a Szentlélek ajándékából nyerte el a hit karizmáját „a legszorosabban vett egyházi aktus, vagyis a hit továbbadásának megfelelő alanya” (S. Dianich). A Zsinat több ponton emlékeztet rá, hogy a messiási küldetés alanya Isten egész népe. A *Lumen Gentium* kezdetű konstitúció 10. pontja így fogalmaz: „a Szentlélek újrateremtő erejéből és kenetéből a megkeresztelték arra kapnak felszentelést, hogy lelki templomot és szent papságot alkossanak, hogy a keresztény ember valamennyi cselekedetével lelki áldozatokat ajánljanak fel, és megismertessék másokkal is annak csodatetteit, aki a sötétségből a világosságra hívta meg őket. Krisztus valamennyi tanítványa tehát, állhatatosan kitartva az imádságban és dicsőítve az Istent, önmagát ajánlja fel élő, szent és Istennek tetsző áldozatul és tegyen mindenütt tanúságot Krisztusról, és azok előtt, akik ezt kérik, adják meg az örök életbe vetett reménységük okát”.

Szent Pálnak a rómaiakhoz intézett szavai: „arra buzdítalak benneteket, hogy ajánljátok fel testeteket lelki áldozatul”, amelyre a fenti idézet alapul, világosan kimondják, hogy a keresztény ember megtapasztalja a lét papi dimenzióját, nem csupán a felajánlás szándékában, hanem azokon a dolgokon keresztül is, amit cselekszik, hiszen a felajánlás tárgya saját teste, nem pusztán a lelke. Következésképpen mindaz, ami mesterségünk, hivatásunk, családi életünk, a polgári társadalom és a szélesebb értelemben ‘mások felé fordulás’ mindennapos gyakorlata, olyan „helyszín”, amelyen a keresztény megélheti papságát, Isten dicsőségének magasztalásáért él. A keresztény ember „a világ temploma ügyeinek papja Krisztusba vetett hitének kegyelméből, amely lehetővé teszi a számára, hogy vele együtt Istennek ajánlja életét, az ő testének, vagyis az Egyháznak a templomában” (S. Dianich).

E szavakban érezhetjük felvázolva az egyetemes papság gondolatát, amelyet az Egyház újraélesztett öntudatában, noha a lelkipásztori területen még talán nem fogalmazódtak meg a szükséges következtetések. E szavakat hívjuk most segítségül annak megfontolásához, hogy a világi ferencesek milyen sajátos módon adhatják vissza Istennek azt az ajándékot, hogy éppen a mai korban keresztények.

2.2 A „teljesség” lelkisége

Globalizálódott és darabjaira hullott világunk kihívásaival és jeleivel szemben, amelyben az ember a pillanatnyi érzések rabja és riadtan tekint a jövőre, az Evangélium útja elsősorban az Isten megtapasztalásáról és szemléléséről szóló élő tanúságtétel. „Nem lehet a történelmet anélkül emberibbé tennünk, hogy szemlélődve

elmélyednénk benne. A szemlélődő magatartás és a leghitelesebb, megélt lelkiség elkerülhetetlenül szükséges mindazok számára, akik tudják, hogy hivatásuk Isten országát megvalósíthatóvá tenni a történelemben” (J.M. Arnaiz).

Korunkban, amikor össze nem illő vallásos tapasztalatokat illesztnek egybe („barkácsolt stílusban”, ahogyan fentebb fogalmaztunk), úgy tűnik számomra, sürgetően fontos, hogy a lelkiségünk ne zárkózzék be megállapodott magatartásformákba, hanem a teljességre törekedjen. A posztmodern korban, amikor mindenfelől a legkülönbözőbb típusú, szinkretista szemlélődő misztikus technikákat kínálgatják, a keresztény misztika és a világban végzett szemlélődés javaslatával állok elő. Szemlélődésnek az élet és a hit kultúrájának azt a részét vagy inkább dimenzióját nevezem, amely szívünket és érzékeinket ráhangolja arra, ami „abszolút értelemben a mi dolgunk” (P. Tillich), vagyis azokra az alapvető értékekre és tapasztalatokra, amelyek minden változás közepette, értelmet és összetartó erőt kölcsönöznek az életünknek (mint például elfogadottnak és szeretettnak lenni); a fontosnak tartott dolgokra (hogy annak alapján ítéljenek meg, ami vagyok, amit remélek és kívánok, nem pedig annak alapján, amim van, amit csinálok vagy előállítok”); a keresztény Istenre, aki a teremtés és annak szépsége iránti szeretetként, irgalomként, kapcsolatként, egyetértésként nyilatkozta ki önmagát. A szemlélődés a klauzúrában csakúgy, mint a világban nem más, mint a hit folyamatos begyakorlása az élet valóságában. Ismét hangsúlyozom: meggyőződésem, hogy a szemlélődés nem kevesek kötelessége vagy előjoga, hanem valamennyi keresztény ember lüktető szíve, lelki és prófétai előérzete a következő évezredbeli „idők jelei”, az üdvösség vagy a kárhozat, a szépség vagy a szörnyűség érzékelésére. „Új dolgok történnek, nem veszítek észre?” (Iz 43,16k). A „mai” lelkiségben a szemlélődés az a prófétai pillantás, amely egy ázsiai közmondással szólva, felismeri „a magban a virágot, és a tojásban a sasmadarat”.

A szemlélődés ugyanakkor a világ jelentős átalakításához szükséges energia forrása. Maga Jézus is, miután egy magányos helyen találkozott az Atyával (Mt 14,23), visszatért a tömeghez, a szegényekhez, a betegekhez, és mindazokhoz, akiknek szükségük volt rá.

Az istentapasztalat központi jele, ha hiteles, és olyan személyben lelhető fel, aki komolyan elkötelezte magát az érettebbé válás iránt, nem ismer kísérletezgetést, a valóságból kiszakított általánosságban vett miszticizmust. Ez utóbbiak csak a valóságból történő menekülés eszközei, hiszen Isten arca leginkább testvéreinkben, közülük is a legrászorultabbakban mutatkozik meg. A szemlélődő ember képes ezt felismerni, és tapintatos módon megközelíteni.

Az eltévelyedett posztmodern kor, amely a látszatok vonzásában a felületesség és közömbösség csapdájába esik, nagyonis rászorul a megtestesülés lelkiségére, amelyből megszülethet a szolidaritás, a más emberekkel való érdekeken és uralomvágyon túlmutató találkozás.

Az alapvető kérdés tehát: hajlandók vagyunk-e, Szent Ferenc példája nyomán, helyet adni a Szentléleknek személyes és közösségi életünkben? Ugyanis, soha ne feledkezzünk meg róla: a ferences élet mindenfajta kifejezőmódjának létjogosultságát nem a tervezetek adják, hanem az, ami vagyunk, és aminek lennünk kellene: A láthatatlan Isten látható tanúi.

Teljességgel meg vagyok róla győződve, hogy ha erről tanúságot teszünk, akkor lesz helyünk, alkalmunk és feladatunk a szekularizálódott világban, amely körülvesz bennünket. Isten tanúi vagyunk-e, s tekintetünk és szemlélődő pillantásunk fürkészi-e a teremtett világot, az embereket, a fenyegető veszedelmeket és a reménységeket? Ugyanis egyedül a szemlélődésből csírázhat ki és növekedhet nagyra az „együttérés”, a „társként” létezés (azok egysége, akik egy-kenyérből-részesednek), a másik elfogadásának képessége, az ökumenikus és vallások közötti párbeszédre való hajlandóság, az igazságosság, a béke és a teremtett világ megőrzése melletti szilárd kiállás, amely nem torpan meg a belső vagy külső sikertelenségek láttán. Egyedül a szemlélődésben találjuk meg azt az ösvényt, amely elvezet bennünket az emberekhez, és amelyen együtt kell járnunk az emberekkel, azokkal is, akik nincsenek otthon a mi hitünkben.

Úgy hiszem, hogy az utóbbi években az Úr Lelke megmutatta, hogy identitásunk nem ebben vagy abban az ügyben gyökerezik, hanem abban, hogy mások előtt tanúi vagyunk Isten Lelke szeretetének és igazságának. Ezért szükséges, hogy bátran feltegyük magunk számára a kérdést: valójában miből élünk? A válasz nem lehet más: az Evangéliumból, a Feltámadottba vetett hitből, abból, hogy személyesen és közösségekben találkozunk Vele, abból, hogy a Kenyérben, létezésünkben és gyengeségeinkben az Ő jelenlétét ünnepehetjük; valamint a Szentlélekből.

2.3 Egy másik globalizáció

A szemlélődő pillantásból születik meg testvéri életünk és küldetésünk, a minden emberrel és minden teremtménnyel vállalt közösség érzése.

Tapasztaljuk, hogy a globalizált társadalomban a tömegkommunikációs eszközök mindenre kiterjedő használata megfagyasztja az emberek közötti kapcsolatokat. Nem lehet a ferences testvérek célja, hogy konkurenciát teremtsenek a neoliberalizmus globalizációs tervével szemben, amely alapvetően hatalmat, pénzt és kereskedelmet termel, s ezekben sajnos nem mindenki vehet részt egyenlő joggal. Nem lehet célunk, hogy hozzájáruljunk a kulturális és vallási különbözőségek eltüntetéséhez és annak a mechanizmusnak az elharapózásához, amely egy kisebbségnek mind több hatalmat és életeret nyújt, míg a többséget mindinkább kizárja ebből. A mi kapcsolatrendszerünkben és szolidaritás-érzékünkben egy másik globalizáció következik. Mi egy család tagjai vagyunk, testvéreként, akik kölcsönösen ismerik, tisztelik és segítik egymást. Közös az is, ahogyan Isten országát, az Egyházat és Jézus követésének mai módját látjuk. Ez a szemléletmód oda kell, hogy vezessen bennünket, hogy a jövőben sokkal inkább, mint ez idáig tettük, lépünk túl a területi és történelmi szűklátókörűségen, és a közjót keressük, hiszen az összekötő értékek erősebbek, mint a szétválasztó tényezők. A piac és a hatalom gondolkodásmódjával szembe kell állítanunk a szeretet, a tisztelet és az együttérzés szemléletmódját. Az Úr irgalmat akar és nem áldozatot (ld. Mt 12,7). Ez nekünk szegezi a kérdést: hitelesen élünk-e, nemcsak személyes életünkben, hanem úgy is, mint ferences család az Egyházon belül. Noha a II. Vatikáni Zsinat széles körben tudatosította, és nem csupán a teológusok körében, a keresztény világiak tényleges háttérbe szorítottságát, és arra szólította fel őket, hogy vállalják küldetésüket, és tanúskodjanak az Evangéliumról életük minden percében és helyzetében, úgy tűnik, hogy ez mind a mai napig nem ad éltető lendületet az egyházi életnek. Éppen ellenkezőleg, inkább a klerikális mentalitás az, amely kitaróan jelen van a lelkipásztori gyakorlatban.

A teológiai ténymegállapításnak, hogy közösen viseljük a felelősséget, még át kell alakulnia olyan éltető nedvvé, amely élteti és táplálja a keresztény közösségeket.

Vajon mennyire lehet hatékony a tanúságtételünk a globalizált világban, ha közöttünk, keresztény hívők, különösképpen köztünk ferencesek között is felleljük az uralkodni vágyás szemléletét? Hogyan hirdethetjük hitelesen a keresztény szabadságot, a Feltámadott ajándékát, ha félünk bízni egymásban? Ha klerikális módon szemlélve a dolgokat kisajátítjuk az egyházi kezdeményezéseket mindenütt, ezzel ellentmondunk annak az igazságnak, amelyre a Szentlélek vezetett bennünket a Zsinat utáni években. Véleményem szerint a ferences családon belül Szent Ferenc fiaiként és leányaiként, egymás között és rendjeink között olyan hiteles kapcsolatokat kell kialakítanunk, amelyekben keresztül egymás szolgálatára bocsáthatjuk és kicserélhetjük önálló kincseinket, hogy így valóban arca legyen a kölcsönös tiszteletnek és megbecsülésnek. Ilyen módon meg fogjuk látni, véleményem szerint, hogy termékenyebbek vagyunk és sokkal inkább képesek leszünk hatékonyan hirdetni Jézus Evangéliumát, mintha megrekedünk a Világi Rendnek az Első Renddel szembeni „alávetettsége” szemléleténél. A globalizált világnak, ahhoz, hogy bele ne fulladjon az elit szintű telekommunikációba, egyre inkább arra van szüksége, hogy meglássa közöttünk a megvalósult kölcsönös életközösséget, mint életjavaslatot korunk emberei számára: olyan emberek közötti kapcsolatokat, amelyek, a Szentlélekben, kiemelik azt, ami hitelesen emberi.

2.4 Egység a párbeszédben

Elmélkedésem fonalát követve szeretnék most néhány rövid gondolatot megosztani veletek a párbeszédéről. Mindig újra átérezzük, hogy „a párbeszéd a szeretet új neve” (VC 74). A vallási pluralizmus, a béketörekvések, az emberi együttélés minden területén bekövetkezett kapcsolatrendszerek erőteljesen hatnak a párbeszéd alapuló stílus kialakítása irányába. „A mai korban - írja II. János Pál pápa - vagy az Isten országának hirdetőivé válunk, vagy magunk is megosztottságot szítunk” (OL 19). Ezért szükségesek „konkrét, bátor lépések, amelyek képesek felforgatni a közhelyeket, a könnyű beletörődést és a páholyból osztott állásfoglalásokat” (OL 19). E lépések megtételéhez nem csupán az egyes felekezetek álláspontjainak gyökerét és kulturális kapcsolódási pontjait kell mélyrehatóan ismerni, hanem lelki úton is kell járni. Újfajta érzékenységet kell ugyanis ehhez kialakítani, amelynek alapja Isten szavának komoly meghallgatása, vagyis a nyitottság a megtérésre, a Szentlélek kiszámíthatatlan, és nem a mi gondolatainkat követő útjaira. Ezt a szemléletmódot az jellemzi, hogy az üdvösséget ajándékként éljük meg, folyamatosan tudatában vagyunk ennek, és nem a tökéletesség elérésének

útját látjuk benne; valamint az is, hogy életünket mélyen átértett és tanúsított testvéri érzés hatja át. Ez a lelkiület, amely igyekszik alkalmazni az „egység a különbözőségben” elvét, meghatározó tényezővé válhat testvéri közösségeink életének megerősítésében.

Noha egyik részről szembeötlő a párbeszéd kultúrájának előretörése, nagyon sok homlokegyenest ellenkező jelet tapasztalunk társadalmunkban, amint azt a fentiekben felvázoltuk, alapvetően a félelem és a bizalmatlanság miatt. E helyzetekben is bátor kezdeményezésekkel kell élnünk, hogy e társadalmakban az ettől eltérő tapasztalatról tegyünk bizonyosságot. Arra szól a hivatásunk, más szóval, hogy egy pozitív ellenkultúra apró prófétikus jelei legyünk, amely a másik ember kiteljesedését, az elnyomottak iránti szolidaritást és a szegények melletti kiállást helyezi előtérbe. A megosztott és erőszakos világban arra szól a hivatásunk, hogy látható tanúságot tegyünk róla: túl lehet lépni az emberek közötti megosztottságokon és egységet lehet teremteni. Ferences testvéri közösségeinknek segíteniük kellene abban, hogy megszűnjön az idegengyűlölet és a szeparatizmus, Szent Pál szavainak intenzív átélésével: „nincsen sem zsidó, sem görög, sem rabszolga, sem szabad, sem férfi, sem nő, hiszen Krisztusban mindenki egy, az ígélet örököse” (vö. Gal 3,28-29). Szent Ferenc és Szent Klára minden fiának és leányának kívánsága a valódi testvériség mindenütt, Rendünkön belül, a nagy ferences családban az Egyházban, a teremtett világban. E kívánságnak a látható jele az a készség, amellyel befogadunk minden embert, előnyben egyedül a gyengébbeket és veszélyben forgókat részesítve; az, amellyel párbeszédet próbálunk kezdeményezni minden kultúrával, vallással és tudománnyal, az igazság és a béke iránti éhségtől és szomjúságtól hajtva, a teremtett világot tiszteletben tartva.

Ezzel kapcsolatban világosan fogalmaz a ti Regulátok: „Mint a béke hordozói, érezzék kötelességüknek azt újra meg újra megteremteni. Keressék párbeszédben az egység és a testvéri egyetértés útjait, bízva az emberben élő isteni mag jelenlétében, valamint a szeretet és a megbocsátás átalakító hatalmában” (*FVR Regulája 19*).

2.5 Igazságosság, béke, (iustitia et pax), a teremtett világ megőrzése

Evangéliumi hivatásunk és prófétai feladatunk lényegi része az igazságosságért, a békéért és a teremtett világ megőrzése érdekében kifejtett misszió. Ez mégis minduntalan többé-kevésbé kendőzött hitetlenkedéssel fordulunk ebbe az irányba, és nehézségeink vannak, hogy megválasszuk a megfelelő eszközöket az emberiség számára olyannyira fontos célok eléréséhez. A legnagyobb kihívás abban áll, hogy egy új kultúra, közösségi élet és a béke jele szeretnénk lenni, amely szembeeszegetül a mai társadalom áramlataival, ahol a birtoklás, a cselekvés és a gyors fogyasztás kerül előtérbe. A ferencesek munkája ezen a területen Krisztus megtestesülésének logikáját követi, hiszen egy részről arra vezet rá, hogy szolidárisak legyünk az emberekkel és a teremtett világgal, más részről arra, hogy prófétai jelek legyünk, és félelem nélkül leplezzük le mindazt, ami az ember méltósága és a teremtett világ ellen való.

Bármilyen cselekedetünk az igazságosság, a béke és a teremtett világ megőrzése érdekében elválaszthatatlan az Evangélium szerinti életünk minőségétől. Ez pedig komoly erőfeszítést igényel, hogy felfogjuk a kapcsolatot a világ teljesebb életéért vállalt elkötelezettség és a magunk hivatásához való mindennapos hűség között. Csakis ezen az alapon lehetséges hosszú távú stratégiát kidolgozni, és megvalósítani azt a szükséges egyetértést, ami a bátor kezdeményezések megvalósításának szükséges feltétele. Úgy gondolom, hogy ez az elkötelezettség a ferences család egészének sajátja. Felmerül bennem a kérdés, nem lehet-e világos módon kifejtetni a béke, kiengesztelődés, az igazságosság és a teremtett világ megőrzésének egyfajta „ferences tervét”, amely kiterjedne Szent Ferenc és Szent Klára fivéreire és nővéreire, és amely lelkiességünk leglényegéből fakadna.

2.6 A kortárs/posztmodern kor kultúrájának evangelizálása

Mindig visszatérünk lelkiességünk lényegéhez, az élő Istennel, Jézus Atyjával való élő kapcsolathoz. Azokban a társadalmi, politikai és gazdasági helyzetekben, ahol találjuk magunkat, az Atya gyermekeiként, és annak a Jézusnak testvéreiként élünk, aki szeretett Fiúként mindent az Atyától kap és semmit sem tart meg magának. Jézusnak ez a radikális szegénysége sugallja számunkra azt az életstílust, amely különösen ékesszóló és figyelemfelkeltő a mai kulturális közegben. azt kívánja meg tőlünk, hogy örömmel ismerjük fel és fogadjuk el az igazságot, hogy teremtmények vagyunk. Számúzi tehát a „hatalommámort”, amely azzal kecssegetti az embert, hogy mind szélesebb befolyású hatalmi központokba hatolhat be. A látszat, amit a magas szintű technikára támaszkodó képkultúra mind erősebb hatására célként tűznek maguk elé az emberek nem jelent olyan táplálékot,

amely kielégítené az ember életvágját. Ezt azzal mondhatjuk ki, és még inkább azzal tanúsíthatjuk, ha gyakorlati választásaink egy másik értékrend alapján történnek. Ez nem abban jelentkezik, hogy elhárítjuk magunktól a tisztségeket és a felelősséget, hanem ezek gyakorlásának módjában nem a személyes siker hajszolása vezet bennünket. Minden olyan gesztust kerülnünk kell, amely mások részéről függést hozhat létre személyünk irányában, hiszen tudjuk, hogy meghívásunk szolgálatra és nem uralkodásra szól. Egyetlen egy az Úr, emlékeztet rá Ferenc. Ez tárja szélesre a szabadság látóhatárát. Ez elsősorban belső szabadság, amelynek megjelenési formája a tisztelet, a kedvesség, a nagyrabecsülés, amellyel a többiekhez viszonyulunk, valamint javaink használatának egy bizonyos módja. A ránk záporozó reklámok, amely igényeket szül bennünk és „értékeket” kényszerít ránk, nem segít abban az embernek, hogy javainak az eredeti jelentést tulajdonítsa, és megértse valódi céljukat. A józan, egyszerű, lényegi élet azt hirdeti, hogy a létezésben nem a birtoklásé, hanem a lété a főszerep. Az évek óta visszhangzó kérdés: „Birtokolni vagy létezni?” (E. Fromm) világunkban továbbra is olyan gyakorlati válaszokra talál, amelyek a birtoklást dicsőítik. Ezzel pedig megfojtják az embert.

Jézus az Isten Fia, aki azért vált emberré, hogy életünk legyen és bőségben legyen, s őt követve kijelentjük az embernek, mint olyannak az elidegeníthetetlen elsődleges értékét, akit az Isten szabad létezőként teremtett, és fiának méltóságára emelt. Isten fiainak szabadsága abban áll, hogy éneklék a fiúi és testvéri lét szépségét, és csendben, hőségben ünneplik a kapott ajándékot. Ezt megvalósíthatjuk a magunk valóságában, és ezt együtt is megtehetjük olyan közös tetteként, ami már önmagában is ennek a szabadságnak a megtapasztalása: szabadság arra, hogy az Úr elé helyezzük minden gondunkat (ld. Zsolt 56,23), ölé, aki „a bizonyosság” (Naphimnusz 4). Az a józan életstílus, amelyet a világi ferencesek a legkülönbözőbb családi, munkahelyi, egyházi és társadalmi környezetben megvalósítanak éppen ennek a szabadságnak az erejével, kovászként hat a tömegben, amelynek növekedését a Szentlélek adja; földbe vetett mag, amelynek kifejlődését az Úr Lelke biztosítja. Ez a reménység jele, azé a biztos reménységé, hogy rövid létünknek van előzménye és következménye, és nincsen bezárva az uralkodó önzés falai közé, hanem olyan részlet, amely magában is fénylő, mert Istentől jön, és Istenhez tér vissza.

Ebben az értelemben fontosnak tűnik a számomra, hogy mi, mint ferences család, és különösen ti, mint világi ferencesek, teremtsetek olyan helyeket, ahol mindez megtapasztalható és látható. Testvéri közösségeink lehetnek-e a „párbeszéd és a közösségérzés laboratóriumai”, ahol melegen befogadják a többiektől elűtő embereket? Lehetnek-e az érdekek felett álló vendégszeretet helyszínei, hogy, amint a szentírás mondja, „befogadjuk isten küldötteit tudtunkon kívül” (vö. Zsid 13,2)?

Úgy gondolom, hogy ez lehetséges, sőt, sürgetően szükséges is, hogy így legyen. Ezáltal ismét előtérbe kerül a kicsinység vállalása, az alázatos és örömteli szolgálaté. Túlon túl sokszor bonyolódunk bele a hatalmi játékokba a magunk közösségén, vagy a rendjeink közötti kapcsolatokon belül. S amikor így cselekszünk, a halál és nem a reménység szavait mondjuk.

Ehelyett inkább új bátorságot kell merítenünk, és ismét azzá kell lennünk, ami Isten adományából vagyunk. Azt látom főként igen lényegesnek, hogy határozottan lépünk fel az élet elleni merényletekkel szemben. Manapság ez egyre terjed a szegények félresöpprésében, a gyengék feletti uralomban és radikális módon van jelen az abortusz és az eutanázia gyakorlatában, a háborúban, a terrorizmusban, a gazdasági rabszolgaságban, a radikális fundamentalizmusokban és az erőszak számos személyes és strukturális jellegű válfajában. A világi ferencesek számára, akik jelen vannak a nevelés, a kulturális képzés, a társadalmi kommunikáció, a biológiai és a technológiai kutatás, a művészi alkotás területén különleges alkalma van cselekedni az élet védelmének szolgálatában, olyan gondolkodás- és szemléletmód elterjesztésében, amely mindenki számára teljesebb életet és fejlődést jelent.

2.7 Befejezés: „nyitott” történelem

A mai világban, amely szenved, de ki-kivillan e szenvedés mögül a remény sugara, az Úr azt kéri tőlünk, hogy legyünk a „remény és a szolidaritás kultúrájának” hírnökei. Arra hív bennünket, hogy lépünk túl személyes és kollektív önzésünkön, amely a megosztottságot, a nacionalizmust és a fajközpontú gondolkodást segíti elő, és állítsuk előtérbe a „katolicitást” és a nemzetköziséget. Azt kéri tőlünk az Úr, hogy az önmagunkba zárkózás helyett nyíljunk meg a párbeszédre, az együttműködésre és a kölcsönös épülésre, azt ajánlja nekünk, hogy legyünk békés férfiak és nők, akik egyben a megbékélés szolgálói is.

Hála az irgalom Atyjának és számos testvérünk segítőkészségének, az együttműködés, a szolidaritás már

elindult. Türelemmel és határozottan, bizalommal és kitartással ki kell tartanunk ezen az úton, hiszen a ferences család evangelizálás ereje és hihető volta nagy részben attól függ, mennyire vagyunk nyitottak a szolidaritásra, az önkéntességre, az osztozásra anyagiakban, lelkiekben, emberi dolgokban, szemléletmódban és reményben. Rendjeink és közösségeink, amelyek a testvéri közösséget, az osztozást, az imádságot és a szemlélődést megélik, máris a szolidaritás és a reménység új kultúrájának eszközei, hiszen a világban igen nehéz szavakkal hirdetni az Evangéliumot, s ezért meghatározó fontosságúak azok a tanúk, aki elmondják Istenről: „Ő a jó, minden jó, a legfőbb jó” (Naphimnusz 3).

A testvéri osztozás e pillanata után, amelyben a minket leginkább aggasztó dolgokról elméltünk, szeretnék veletek imádkozni:

*Uram, add, hogy szívárványod lehessünk,
a béke és a kiengesztelődés látható jele.
Legyünk bátor szívárvánnyá, amely átível a két évezred között,
a régi és az új között.
Hadd legyünk égi jel, amelyet te helyezek oda.
Az ígéret jele, amely soha nem kelt csalódást.
Így a szívárvány mindenki számára a reménység jele lehet.
Ez a jel mutatja szeretetedet a teremtett világ iránt,
Lelked ígéretét, amely megújítja a Föld színét.
Add, hogy szent nyugtalansággal járjunk nyomodban.
Tégy minket nyugtalanná, amikor elégedettek és magabiztosak vagyunk,
amikor korlátoltak és szűklátókörűek vagyunk,
amikor ahelyett, hogy haladnánk előre az úton,
elhisszük, hogy már megérkeztünk a célhoz.
Tégy minket nyugtalanokká, amikor rengeteg dolgunk eltölti a szívünket,
és elvesztjük a szomjúságot a te jelenléted iránt,
és nem fűt a szenvedély a béke és az igazságosság iránt.
Ne engedd meg, hogy eluralkodjon rajtunk a közöny és a vakság a jövő kérdéseivel szemben,
ne legyünk vakon aggodalmaskodók sem pedig víziókat hajszolók.
Add meg nekünk a békét, a Veled való találkozás gyümölcsét,
a tapintatot, a kedvességet, az udvariasságot és szeretetreméltóságot
minden élőlényel és minden teremtménnyel szemben, akivel csak találkozunk.
Tarts minket éberen, Urunk,
hogy merészek legyünk, egymás iránt pedig szolidárisak,
mindig odafigyeljünk szavaidra,
érzékenyek legyünk a szegények kiáltására,
és nyitottak az újabb nemzedékek iránt.
Engedd meg, hogy teljes hűséggel kövessünk Téged.
Ige, Urunk, add, hogy szívárványod lehessünk,
a remény jele az új világ számára.*